



Zsolt Péter

Nagy események előtti diskurzusok

Ferenc pápa csíksomlyói látogatásának bejelentése

Ferenc pápa bejelentése, hogy 2019 júniusában Csíksomlyóra látogat, különböző diskurzusokat eredményezett a magyar nyilvánosságban. Ennek szeretnénk az alábbi írásban utánajárni, s ugyanakkor szembesítjük is ezeket a publicisztikákat, híreket az általunk ismert tényekkel.

A magyar és a székely nép két kultúra határán fekszik, s ez különösen jól kimutatható a vallásszociológiai megközelítés segítségével. A határvidék léte nagyobb jelentőségű a pusztán magyar szempontú érdekeknél. (Mindezek idehaza kevésbé közismertek, amiként az is, hogy Szent Istvánt 2000-ben az ortodoxia is [szentjeként fogadta el.](#)) Ferenc pápa látogatása az ortodoxia és a kereszténység, azaz a Nyugat és a Kelet további közeledését, a globalizáció egy pozitív hatását jelzi. Minket azonban elemzésünkben - nem véletlen - a magyar vonatkozások érdekelnek, ebből is főleg a magyarországi médiarecepciók. Az érdekesség kedvéért kitérünk még fórumozós bejegyzésekre is.

Az esemény bejelentése ugyan jobb és baloldali politikai médiumokat épp úgy, mint a vallásosokat széles körben megmozgatta, de hírháttér, magyarázat, s pláne elemzés mediakutatásunk első időszakában még nem jelent meg. (Az első kutatási szakaszt 2019. január 10-14-ig, a hír bejelentése utáni negyedik nap interneten elérhető írásainak átvizsgálásával zártuk, a másodikat pedig január 14-20-ig vizsgáltuk. Ez után elapadtak a hírek és elemzések, ha csak az üzleti jellegű és turisztikai célú információkat nem számítjuk.)

- info@meltanyosság.hu
- www.meltanyosság.hu
- 0630-311-1701
- 1149 NAGY LAJOS KIRÁLY ÚT 167. II. 23.



A hírbejelentés utáni napok egyik végletes reakcióját a szélsőjobb adta, azon belül is az egyik reprezentáns csatornájuk fórumozói. Az alfahír kommentelői képviselték ezt a szélsőséges pólust, kik szerint a pápa annyira vállalhatatlan, hogy az utókor meg fogja fosztani trónjától. E vélemények szerint a pápa a szabadkőművesség szekértolója, egy titkos hálózat tagja. Ha nem is mindenkinél jelenik meg e táborból az összeesküvés-elmélet, abban elég nagy az egyetértés, hogy a pápa jelenléte megbecsteleníti a csíksomlyói búcsú hagyományát, és nagyon jól teszi, hogy legalább néhány nappal előbb érkezik. A szent búcsút (sic) legalább „nem mocskolja be” jelenlétével. Egy idézet még innen, hogy e diskurzus lényegét bemutassuk: a pápa „a sátán bérence, nem kellene odaengedni a hívők közé”. Jelzők, mellyel illették még: keresztényellenes, liberális, kígyó, sátán.

Fontos megjegyezni, hogy az alfahír által közölt írás objektivitása és fórumozóinak szélsőséges álláspontja közt nem található semmilyen kapcsolat. A portálon megjelenő első hír nem orientál véleményt. Még olyan fontos információkat is tartalmaz, hogy az ortodoxok beleegyezése is kellett a látogatás bejelentéséhez. Ebben az alfahír előrébb is járt más portáloknál, a múlttól szóló elemzésben azonban maga is szűkszavúbb volt, csak annyit említett, hogy járt már pápa Romániában 20 évvel ezelőtt, de akkor nem látogatta meg a magyar közösséget. Ennek okairól azonban nem esik szó. Előre vetítve elemzésünk végső következtetését, általában problémaként tekinthetünk a magyar médiára a háttérmagyarázatok gyengesége miatt. Pedig a bejelentést követő hírérték miatt lett volna érdeklődés az esemény hátterére is.

Az Origo beszámolójában az került központba, hogy Ferenc pápa három napot fog Romániában tartózkodni. Az MTI híreit átvéve a helyszínek is megjelölésre kerültek, így Balázsfalva is. De nincs elmagyarázva, hogy ez görögkatolikus központ, azaz a román nemzetiségű, a szocializmus időszakában betiltott

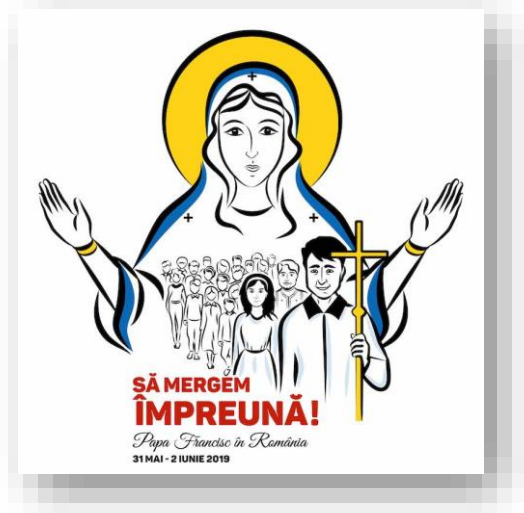


szervezet központja, a román nemzetté válás szakrális helye. Nem magyarázza, hogy a bukaresti látogatás pedig az állam felé tett gesztus, melynek II. János Pál is megfelelt, s ezek után azon sem csodálkozhatunk, hogy Jászvásár felkeresése bár említésre került, de értelmezés ehhez sincs. Pedig ez a katolikuság, és így a Nyugat legkeletibb területe, ámbár tudható volna az is – s a pápa bizonytal tudja is -, hogy a csángókat az állam románként tartja számon, nyelvi asszimilációjuk e városban teljes is.

Olyan lapok, mint a 444, vagy a hvg.hu sem tudott még a bejelentés napjait követően mit kezdeni a hírrel, száraz tényként közölte azt olvasóival. A Népszava [összeszedte](#) az elérhető információkat, innen olvasói megtudhatták, hogy a ferencesek és a gyulafehérvári érsek, Jakubinyi György gondolkodnak azon, hogy a búcsút előrébb hozhatnák-e, s hogy a pápa nyílt téren történő miséjét összekombinálják-e a búcsúval. A hirado.hu [tesz említést](#) arról, hogy az erdélyi magyarok nehezményezték, hogy II. János Pál Bukarestben járván az erdélyi magyarokat nem kereste fel. Hírt adtak arról is, hogy a búcsút és a pápalátogatást nem fogják összekombinálni. Itt is jó lett volna elmagyarázni, mi is volt a nehezményezés indoka, mert nem mindenki tudja, hogy Bukarest új és kis létszámú katolikus hívővel bír, míg Gyulafehérvár ezeréves, s a magyarság kérése itt az volna, hogy az egyházi közigazgatás nagyobb része ide, és ne a bukaresti érsekséghez tartozzék.

Számtalan katolikus portál és rádióadó is van Magyarországon, de sokkal többet tőlük sem tudunk meg, esetleg annyit, hogy lesz logó a látogatáshoz, melyben Szűz Mária palástja alatt ott van a népe. A logót a mariaradio.hu már terjesztette is. Vallásos várakozással tekintenek az eseményre. A médiumok még csak nem is hangsúlyozzák az esemény jelentőségét. Egy kivétel található, mely a [mandineren jelent meg](#), s amely igazi háttérrel szolgál, ám itt a szerző a csángókra fókuszál, s ez valószínűleg félre is vezeti az olvasót. Azt hangsúlyozza, hogy a csángók hiába kérik magyar nyelvű miséiket, ezt nem kapják meg. Voltaképp ez igen kétséges állítás, hisz a csángók már Sztálin magyar iskoláit sem nézték jó szemmel, mert azokban a kommunizmus terjesztését látták, hitüket pedig a templomokban régóta román imákkal élik meg. A csángók elsősorban katolikusok és csak másodsorban magyarok, így inkább ez a szerzőnek lehet szívügye, noha ezen a téren igazi csemegéket hoz be, de a pápa – és ezt a szerző is sejti - aligha fog ebbe a kérdésbe belebonyolódni. Tehát, ahol végre az esemény jelentőségét emeli ki egy publicista, ott sem biztos, hogy kellőképp komplex irányba megy.

A cikkek az első néhány napban nem térnek ki alapvető ismeretek terjesztésére sem. A romániai világ persze kellőképp bonyolult; vallások versengenek, s ezek mögött állami pénzek találhatók: magyarországi pénzek erdélyi katolikus és protestáns templomok felújítására, és román pénzek ortodox templomok erdélyi telepítésére. Nemzeti, etnikai szimbólumok, identitások, nacionalizmusok, kultúrák vetélkednek. Azt nem mondanánk, hogy tűzfészek, de önmagában már az is, hogy a román állam a meghívó, hogy a pápa elmehet a Kárpátokon túlra (II. János





Pálnak ezt az ortodoxok nem engedték!), számos értelmezési lehetőséget felvethetne.

Említettük, hogy keveselljük a média témával kapcsolatos háttérelmzéseit. Olyasmire is gondolunk, mint az esemény biztonságpolitikai kihívásai, aktuálpolitikai kérdései, a múlt újraértelmezéséi, például az ötvenes évek vallásüldözési mártírjainak elismertetése stb. Magyar részről a múlt hősiességének megismerési lehetőségeire is mód nyílhatna. Márton Áronnak, Erdély püspökének neve is megint fókuszba kerülhetne, ami fontos lenne a II. világháború előtti morális kiállás, a hidegháborús és a szocializmus alatti autonómia-megtartás méltánylása szempontjából, mely ugyanakkor egyedülálló magyar teljesítmény is. Végre volna nekünk, magyaroknak egy nem vesztes hőnök, már ha mi magunk is többet tudnánk róla és erről a korszakról.

A tudatlanság oszlatása – melyet a közölt cikkek csak szerényen teljesítenek - történészek, kutatók feladata is volna, s igazából a kormánykommunikációra hárulna. De ki volna a megfelelő ember? Ebben a kérdésben nyilván néhány név, mely egyébiránt a kormánynak kedves, azonnal kiesik. Például Bayer Zsolt [már írt olyan](#) publicisztikát, s [beszélt úgy](#) Ferenc pápáról, melyben nem csak tiszteletlen volt, de tévedett is, s téves állításai miatt ugyan elnézést kért, de ettől még ... ?. Rajta keresztül mégiscsak kirajzolódik egy törésvonal: a pápa azzal, hogy a menekültekben nem csak veszélyes migránsokat lát, szembekerül a magyar kormány hivatalos, és publicistái által támogatott kommunikációjával. Súlyosabb csapda ez, mint egy kis félreértés, mert a pápa épp az ellenségképeket ítéli el, vagyis pont a magyar kormány politikáját. Ferenc pápa a migránsokat megbélyegzőket legutóbbi [panamai útja során is elítélte](#).

Csíksomlyó, a búcsú és a pápalátogatás kognitív egyensúlytalanságot teremt, mert a búcsú immár több, mint a vallásos magyarok hitmegélése. A legmegfelelőbb kifejezés a csíksomlyói búcsú jelentőségére, hogy „divat”. Az évről-évre



növekvő tömeg posztmodern világunkat fémjelzi. Jönnek ide turisták a látványosság iránti érdeklődésből, jönnek nemzeti identitás megélése végett, jönnek hazalátogató székelyek, és jönnek magyar konzervatív értelmiségiek akár politikai haszonszerzési célból. Fideszes és kereszténydemokrata képviselők, Fidelitasos feltörekvő fiatalok, s revizionizmust követelő Gój Motorosok épp úgy, mint a csángók, akik mindig is jöttek a búcsúra. A házigazda ferenceseknek itt kell rendet tartaniuk, miközben nyilván évről-évre tartanak román provokációktól is. S most még Ferenc pápa is itt lesz.

Valóban nagy eredmény volna, ha a búcsú és a pápalátogatás egybecsúszna – bár mint tudjuk, ez nem fog megtörténni -, mert az egyfajta magyar-magyar megbékélést hozhatna. De az elcsúsztatott esemény is kikényszeríthet konszolidációt. Ha ugyanis a pápa támogatja a székelységet, támogatja a menekültekkel való emberséges bánásmódot, a kormány viszont minden menekültben terroristaveszélyt lát, akkor ebben a heideri szociálpszichológiai háromszögben a kormány vagy a pápát kénytelen a negatív oldalra tenni, de akkor a székelyeknek is ártania kell, vagy a pápa tanítását fogadják el, s ebben az esetben módosítani kénytelen korábbi politikai kommunikációs stratégiáján. A látogatásnak tehát az egyensúlyelméletek alapján kognitív disszonanciát, s aztán belpolitikai konszolidációs következményeket jósolhatunk.

Jelen pillanatban ugyanis a liberálisok kedvence Ferenc pápa, mert megértő módon szól a menekültkérdésről, és a [Bayer féle kommunikációból](#), mely szerint Ferenc pápa „kretén, argentin libsi, genderben hívő marha” kell a kormányszatnak kihátrálnia. Természetesen kormányzati szinten sose hangzottak el sértő szavak, de köztudott, hogy kormányzati szócsőként funkcionálnak Magyarországon bizonyos médiumok. Ám épp az ilyen példákból látszik, hogy ez a szócső egészen másfajta, mint a szocializmusé volt. A szocializmusban sorok közti írásra vetemedtek bátor újságírók. Ma nem kell bátorság az ellenvélemények megírásához – amennyiben valaki ellenzéki



médiumban dolgozik -, viszont a kormány érdekeltségébe tartozóknál a direktben kiszólást figyelhetjük meg, s míg a szocializmusban ez is kontroll alatt állt, ma nem lévén fölötte cenzúra gyakran túl is licitálják a „hivatalos” politikailag ajánlott álláspontot. A kormányzat ilyenkor csapdában van, mert az érdekében durvulókat, például a hírhamisítókat kénytelen jutalmazni.

Sajátos jellemzője a hibrid rendszerek nyilvánosságának a kiszólás a táborból, az ügyetlenül megkonstruált torzítások, a *fake news* gyártás. S itt nem a hamis hírek újdonságán, hanem az ügyetlenségen és a propaganda szétesettebb voltán van a hangsúly, amit egy diktatúra nyilván jobban kezel. Ferenc pápáról szóló írások mind mutatják a fenti jellemzőket. Megmásítani, átértelmezni a szavait, hogy ellenségként lehessen tekinteni rá mind részei a hazai médiának. Épp ezért vet fel kérdéseket, mikor látogatása egyetemes magyar érdekeket szolgál.

2019. január második felében további hírek láttak napvilágot a készülő eseményről. Elemzésünk második szakaszában már a 444 is ráharapott a közösségi médiában lévő Ferenc pápa gyűlöletre, s mutatott olyan fideszes facebook-os portált, ahol [Sorospápának nevezik](#).

Eddigre volt idő az elemzőbb cikkek elkészítésére is, az esemény ferences szervezőinek újabb elképzelései is kikristályosodtak, de a hírérték is csökkent, hiszen a rendkívüli bejelentés már ismert volt a nagyközönség számára. A legkiugróbb hír Bőjte Csaba erdélyi ferences bejelentése volt, mely szerint együtt fog imádkozni Ferenc pápával Csíksomlyón. Kommentárjából kiderült, hogy valamiféle tartozást törleszt ezzel a Vatikán, hiszen azt mondja: „mindig is hűek voltunk Rómához, a katolikus egyházhoz, s most ebből kapunk vissza kicsit.” E mondatát a [hvg.hu is idézi](#), s természetesen azt is, hogy szerinte az egyház szíve ott van, ahol a pápa. Nekünk azonban a „valami kicsit visszakapunk”-nál kell időznünk. Ez ugyanis azt jelenti, hogy a pápa törleszt. Nem annyit, amennyit kéne neki, tehát a mérleg



még így sem lesz kiegyenlítve. Hogy mi a székelyek és az erdélyi katolikus magyarság problémája a pápával, változatlanul nem vizsgálja egy lap sem, noha minden nyilatkozat és készülődés mögött érezhető egy kis tüske. S a tüske nem Róma jelenlegi menekültpolitikája – mint a magyarországi vitában –, hanem épp a kisebbség, a magyar kisebbség magára hagyása a Vatikán ortodox és görög katolikus politikai érdekeltségei miatt. (Bár mint említettük, épp ez nincs kimondva sehol, annyi azonban bizonyos, hogy itt kettéválk két diskurzus. Az egyik aktuál- és menekültpolitikai, a másik Róma és Erdély történelmi viszonya.) De tüskeként sejthetjük a jelenlegi egyházterületi felosztást is, ami geopolitikailag abszurd, illetve épp csak politikailag érthető, de ebbe sem feltétlen fognak belemenni a magyarok, pedig a pápa jelenléte nem akármilyen tárgyalási lehetőség volna. Egyszerűen csak egy demográfiai térképet és egy egyházmegye-térképet kéne megmutatni neki, melyből világosan látszana, hogy az egyházi területi felosztás köszönő viszonyban sincs a katolikus hívek elhelyezkedésével. II. János Pál „megoldása” volt ez, de aligha tartható, mint általában a kompromisszumok, melyeknek el kell jutniuk a konszenzuszig. Vajon ez a szög mikor fog kibújni a zsákból? Lesz-e egyáltalán média, amely ennek elemzését magára vállalja?

A ferences házigazdák, mint láthatjuk Böjte Csaba megnyilvánulásában, nem pusztán a tisztelet hangján szólnak az esemény előkészítése során. (Az egyház vezetőin kívül ez a rend volt az, amely az egyik legtöbb áldozatot hozta az 50-es években. Felosztatni se hagyta magát.) Megint csak felmerülhet a magyar olvasóban, hogy mi a magyarázata annak, hogy egy olyan tekintélyelvű rendszerben, mint a katolikus egyház, honnan ez az alulról jövő sértettség? Nem ezt váránk, s nem is ezt tapasztaltuk, mondjuk II. János Pál magyarországi látogatásakor.

Böjte Csaba bejelentésében már nem kérdés a búcsú és a pápalátogatás szétválasztása, noha egy hét elteltét valószínűleg a látogatók úgy fogják megoldani, hogy ha tehetik,



végig a helyszínen tartózkodnak majd. Ekkora tömeg tartósabb jelenlétének megoldása bizonyára újabb feladatokat ró Csíksomlyóra. Az eltérés oka nincs elmagyarázva, még kérdés szintjén is ritkán találkozunk a probléma felvetésével, noha sejthető, hogy épp a pápa ambivalens megítélésének a kezelése az oka ennek. Aki nem szereti a pápát, aki divatból jár a csíksomlyói búcsúra, az jöjjön azután, hogy a pápa már elment. Aki hite miatt szeretne közel kerülni a „Szentatyához”, az pedig jöjjön hamarabb. Persze ez csak egy lehetséges magyarázat. De mivel erről nincsenek kérdések, Bőjte Csaba válaszával arra tudja irányítani a figyelmet, hogy a pápalátogatás épp gyereknapra esik, ami neki különösen szerencsés. (Ismerve rendkívüli gyermekmentő alapítványának működését, ez hitelesen hangzik, mégis a ferencesek döntése, hogy ne egy időpontban legyen a búcsú és a pápalátogatás, alighanem más motivációból eredeztethető.)

A kritikus és független HVG híradása semmiben sem különbözik a kormányközeli Origótól, s ami kicsit megdöbbenő, hogy mindketten a Borstól veszik át az információt, mely portál mégiscsak egy bulvárlap, ennek ellenére a Bors több háttéranyagot ír le, és ilyen értelemben színvonalasabb is. Főként ismételve, hogy 1991-ben II. János Pál merre járt, de új információként is, hogy a jelenlegi erdélyi helyszíneket a pápa választotta ki.

A legtöbb eseményre vonatkozó információt az olvasó mégiscsak egy [katolikus hírportáltól](#) várhatja el, bár itt politológiai, szociológiai elemző kérdések megírására nem számíthat. S valóban, a cikk az esemény részletei iránt érdeklődőkhöz kíván szólni. Az egyik interjú mégis több mint pusztán annak leírása, hogy a pápamobil mikor merre fog járni, hogy lesz a fordítás, mikor fogják az ebédet a pápának felszolgálni. Felveti a rengeteg ember elhelyezésének problémáját, azt, hogy ezúttal meghívókat is kell küldeni magas rangú egyházi és nem egyházi személyeknek. Nincs válasz arra a felvetésre, hogy a pápa miért a búcsú előtt egy héttel érkezik, de legalább a kérdés a portál egyik interjújában elhangzik. A



búcsút, azaz a katolikusok számára fontos bűnöktől való megszabadulást mindkét eseményen, a pápalátogatáson és a hagyományos csíksomlyói búcsún is el lehet érni, és persze nem csak hívők lesznek jelen; ezzel mindenki tisztában van. Az is természetes, hogy nem kell mindenkinek szeretni Ferenc pápát, de – s itt lényeges a párhuzam, mely az interjúban elhangzik – Jézust sem szeretted mindenki. Végezetül azt is megtudhatja az olvasó, hogy még sosem volt Erdélyben pápa, és lehet a következő ezer évben sem lesz, tehát az eseményt ennek megfelelően kell értékelni.

A Magyar Kurír katolikus hírportál 5 korábbi cikket is ajánl saját oldaláról, ezek mindegyike elismerő várakozással szól, s Ferenc pápával szemben nem fogalmaz meg kritikát. (Az Új Emberben se találtunk ilyet, bár mintha kevesebb teret szentelt volna eddig az eseménynek.) A látogatás ténye maga alakítja egységessé a különböző véleményen lévőket, s miképp Magyar Kurír [egy interjújából](#) megtudjuk, II. János Pál pápa bukaresti látogatása is nagyon pozitív hatású volt, ortodoxok ellenségességét fordította meg, s tette lehetővé magyar intézmények létrehozását. Ezúttal várhatóan Ferenc pápa pedig magyar integrációs érdekeket is szolgál majd.